

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

NOVEMBER 2018

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 21 bladsye en 'n 17 bladsy-antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
4. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
5. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
6. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
7. Skryf netjies en leesbaar.

8. Gebruik die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG 1: 40 punte; 25 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Vervaardiging	Bestuursrekeningkunde Produksiekostestaat Gelykbreekanalise Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 2: 35 punte; 20 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
BTW en Krediteureversoening	Finansiële rekeningkunde Krediteureversoening BTW-berekeninge Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 3: 75 punte; 45 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Finansiële State en Ouditverslag	Finansiële rekeningkunde Begrippe, Inkomstestaat, Balansstaat en Ouditverslag

VRAAG 4: 70 punte; 40 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Kontantvloeiastaat en Vertolking	Finansiële rekeningkunde Kontantvloeiastaat Vertolking van finansiële inligting

VRAAG 5: 45 punte; 30 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Voorraadwaardasie en Vaste Bates	Bestuur van hulpbronne Begrippe Voorraadberekeninge Vastebatewaardasie Interne beheer

VRAAG 6: 35 punte; 20 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Kontantbegrotings	Bestuursrekeningkunde Kontantbegroting Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 1: VERVAARDIGING**(40 punte; 25 minute)**

1.1 Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs 'waar' of 'onwaar' langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

1.1.1 Oninbare skulde is 'n administrasiekoste.

1.1.2 Indirekte arbeid is 'n fabrieksbokoste.

1.1.3 Huuruitgawe is 'n vaste koste. (3)

1.2 **KRIGE HEMDE**

Die onderneming vervaardig hemde. Die finansiële jaareinde is 31 Julie 2018.

GEVRA:

1.2.1 **Verwys na Inligting C.**

Bereken direkte arbeidskoste. (9)

1.2.2 Produksiekostestaat vir die jaar geëindig 31 Julie 2018 (12)

INLIGTING:

A.	31 JULIE 2018	1 AUGUSTUS 2017
Goedere-in-bewerking-voorraadsyfer	?	R35 570

B. **Grondstowwe** uitgereik aan fabriek: R528 300

C. Direkte arbeid:

Getal fabriekswerkers	4
Gewone tyd verwag per werker per jaar	1 960 ure
Gewone tydtarief	R90 per uur
Bonusse aan werkers: 12% van gewone lone	
LET WEL: Een werker het slegs 1 680 ure gewerk en ontvang 'n verminderde bonus van R12 146.	

D. **Fabrieksbokoste** is bereken op R360 880 vir die jaar. Dit sluit egter versekering van R48 750 wat vir die tydperk 1 Augustus 2017 tot 31 Augustus 2018 betaal is, uit. Versekering moet aan die fabriek, administrasie en verkope in die verhouding 4 : 3 : 2 toegeken word.

E. **Produksie vir die jaar:** 17 500 hemde teen 'n koste van R95 per hemp

1.3 **GEMMA VERVAARDIGERS**

Hierdie onderneming vervaardig veiligheidshekke. Die finansiële jaareinde is 31 Augustus 2018.

GEVRA:

- 1.3.1 Bereken die gelykbreekpunt vir die jaar geëindig 31 Augustus 2018. (5)
- 1.3.2 Vergelyk en lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak wat oor die afgelope twee jaar bereik is. Haal syfers aan. (6)
- 1.3.3 Gee TWEE redes vir die toename in direkte materiaalkoste. Stel EEN wyse voor om hierdie koste te beheer. (5)

INLIGTING VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 AUGUSTUS:

A.

KOSTE		2018		2017
		TOTALE BEDRAG	EENHEIDS-KOSTE	EENHEIDS-KOSTE
Direkte materiaal	Veranderlik	75 600	R180	R148
Direkte arbeid		105 840	R252	R244
Verkoop en verspreiding		60 900	R145	R136
TOTALE VERANDERLIKE KOSTE		242 340	R577	
Fabrieksbokoste	Vas	67 200	R160	R156
Administrasie		51 660	R123	R127

B. Addisionele Inligting:

	2018	2017
Totale verkope	R382 200	R475 200
Verkoopprijs per eenheid	R910	R880
Eenhede vervaardig en verkoop	420 eenhede	540 eenhede
Gelykbreekpunt	?	435 eenhede

VRAAG 2: BTW EN KREDITEUREVERSOENING**(35 punte, 20 minute)****2.1 BTW**

Samson Handelaars is vir BTW geregistreer. Die BTW-koers is 15%.

GEVRA:

2.1.1 Bereken die syfers deur **(a)** tot **(d)** in die tabel hieronder aangedui. (10)

2.1.2 Jy is die interne ouditeur. Die alleeneienaar, Samson, het 'n besigheidstjek gebruik om 'n nuwe motor vir R460 000, BTW ingesluit, te koop. Hierdie motor word vir sy vrou se gebruik tuis gehou. Samson sê die voertuig moet as 'n besigheidsbate geboekstaaf word en R60 000 moet as 'n BTW-inset in die onderneming se boeke geboekstaaf word.

Verduidelik wat jy aan Samson sal sê. Verskaf TWEE punte. (4)

INLIGTING:

	BTW UITGESLUIT	BTW- BEDRAG	BTW INGESLUIT
Terugsendings van verkope	960	(a)	1 104
Aankoop van voorraad	52 600	(b)	
Korting ontvang	(c)	720	
Kontantverkope		(d)	112 470*

* Dit sluit nulkoersgoedere in wat vir R5 500 verkoop moes gewees het. Die boekhouer het foutiewelik BTW van R825 op hierdie goedere ingesluit. Dit moet reggestel word.

2.2 KREDITEUREVERSOENING

Claire Handelaars koop goedere op krediet by Mariti Verskaffers.

GEVRA:

2.2.1 Gebruik die tabel wat verskaf is om die veranderinge aan te dui in die:

- Krediteuregrootboekrekening in die boeke van Claire Handelaars
- Krediteureversoeningstaat op 31 Julie 2018

(13)

2.2.2 Die interne ouditeur dring daarop aan dat direkte betalings (EFO's) gebruik moet word om verskaffers te betaal. Verduidelik:

- EEN rede om sy besluit te ondersteun (2)
- EEN interne prosedure om beheer oor hierdie stelsel te verseker (2)

2.2.3 Verwys na Faktuur 301. Daar word ontdek dat die winkelbestuurder, Vernon, 'n fiktiewe bestelvorm geteken het en die goedere by ontvangs daarvan vir homself geneem het. Behalwe om Vernon te ontslaan, verskaf:

- EEN voorstel om teen hom op te tree
- EEN voorstel om hierdie probleem in die toekoms te voorkom (4)

INLIGTING:**A. Krediteuregrootboek van Claire Handelaars**

MARITI VERSKAFFERS (KG5)						
				DEBIET	KREDIET	SALDO
2018	1	Saldo	a/b			67 500
Julie	10	Faktuur 209			81 000	
		EFO		33 750		
	17	Debietnota 674		8 640		
		Faktuur 282			40 950	
		Faktuur 301			25 000	
	21	Faktuur 360			50 250	
	24	Debietnota 995			8 100	
	27	Joernaalbewys 570		5 400		
	31	Tjek en korting		77 190		147 820

B. Rekeningstaat van Mariti Verskaffers

MARITI VERSKAFFERS						
Claire Handelaars			25 Julie 2018			
Krugerweg 108						
				DEBIET	KREDIET	SALDO
2018	1	Saldo				67 500
Julie	10	Faktuur 209		81 000		
		Kwitansie 695			33 750	
	17	Kredietnota 741			6 840	
		Faktuur 301		25 000		
	21	Faktuur 360		20 250		
	24	Kredietnota 811			8 100	145 060

C. Verskille genoteer:

- Die foutiewe inskrywing vir Debietnota 674 in die Krediteuregrootboekrekening van Mariti Verskaffers het betrekking op die korrekte Kredietnota 741 op die rekeningstaat.
- Faktuur 282 is foutief in die rekening van Mariti Verskaffers in die Krediteuregrootboek getoon. Die goedere is van Genesis Verskaffers aangekoop.
- Faktuur 360 is foutief op die rekeningstaat van Mariti Verskaffers aangeteken.
- Mariti Verskaffers het ook goedere op krediet by Claire Handelaars aangekoop. Claire Handelaars het 'n debietsaldo van die Debiteuregrootboek oorgedra (Joernaalbewys 570). Mariti Verskaffers sal dit op die volgende staat verreken.
- Die transaksie op 24 Julie 2018 is vir goedere wat deur Mariti Verskaffers teruggestuur is.
- Die rekeningstaat toon transaksies tot en met 25 Julie 2018.

VRAAG 3: FINANSIËLE STATE EN OUDITVERSLAG**(75 punte; 45 minute)**

- 3.1 Dui aan waar ELK van die volgende items in die finansiële state geplaas sal word deur 'n term uit die lys hieronder te kies. Skryf slegs die antwoord langs die vraagnommers (3.1.1 tot 3.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

niebedryfsbates; bedryfsbates; ekwiteit;
bedryfsuitgawes; bedryfsinkomste

- 3.1.1 Handels- en ander ontvangbare bedrae
- 3.1.2 Aansuiwerings van voorsiening vir oninbare skulde (vermindering)
- 3.1.3 Vaste deposito wat oor drie jaar verval
- 3.1.4 Handelsvoorraadtekort (4)

3.2 **TEMBISO BPK.**

Jy word voorsien van inligting vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2018.

GEVRA:

Voltooi die volgende vir die jaar geëindig 28 Februarie 2018:

- 3.2.1 Inkomstestaat (Staat van Omvattende Inkomste) (28)
- 3.2.2 Notas tot die Balansstaat (Staat van Finansiële Posisie) vir:
- Gewone aandelekapitaal (7)
 - Behoue inkomste (7)
- 3.2.3 Ekwiteit en Laste-afdeling van die Balansstaat (16)

INLIGTING:**A. Saldo's/Totale op 28 Februarie:**

	2018	2017
Gewone aandelekapitaal	8 816 000	6 976 000
Behoue inkomste	384 600	376 600
Lening: LSO Bank	?	1 725 500
Handelskrediteure	414 120	
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige betalings)	341 800	
Verkope	?	
Koste van verkope	4 856 000	
Totale bedryfsinkomste	879 440	
Salarisse en lone	501 200	
Ouditfooie	65 400	
Huuruitgawe	79 240	
Direkteursfooie	497 800	
Diverse uitgawes	91 680	
Rente op vaste deposito	?	
Rente op lening	242 500	

B. Aansuiwerings en addisionele inligting:**(a) Verkoop van goedere:**

Die maatskappy handhaaf 'n winsopslag van 40% op kosprys. Let daarop dat ou goedere wat R96 000 gekos het (by koste van verkope ingesluit), teen 10% onder kosprys verkoop is.

(b) Ouditfooie:

75% van die jaarlikse fooie is betaal.

(c) Direkteursfooie:

Die maatskappy het drie direkteure wat dieselfde fooi verdien. Een direkteur is twee maande vooruit betaal.

(d) Verhuring:

'n Stoorkamer is vanaf 1 Junie 2017 teen R11 200 per maand verhuur. Huur het op 1 Desember 2017 met 7,5% verhoog. Maak voorsiening vir uitstaande huur.

(e) Lening: LSO Bank

- Vaste maandelikse terugbetalings, rente ingesluit, is R31 600.
- Gekapitaliseerde rente vir die jaar geëindig 28 Februarie 2018 het R242 500 beloop.
- Rente vir die volgende finansiële jaar sal na verwagting R162 000 wees.
- 'n Gedeelte van die lening sal binne die volgende finansiële jaar terugbetaal word.

(f) Inkomstebelasting vir 2018:

- R31 300 is nog aan SAID verskuldig.
- Die korrekte netto wins na belasting is R959 400.

(g) Aandelekapitaal en dividende:

Gemagtigde aandelekapitaal: 1 600 000 gewone aandele

1 Maart 2017	80% van die aandele is reeds uitgereik.
1 Mei 2017	300 000 aandele is teen R465 000 meer as die gemiddelde aandeleprys teruggekoop.
31 Augustus 2017	Interim/Tussentydse dividende betaal: 30 sent per aandeel.
31 Oktober 2017	Addisionele aandele is uitgereik.
28 Februarie 2018	Finale dividende is verklaar.

3.3 OUDITVERSLAG

Uittreksels uit die ouditverslag van Tembiso Bpk. word verskaf.

INLIGTING:

	Aan Aandeelhouers
	Ons het die finansiële state, wat op bladsye 8 tot 52 uiteengesit is, geoudit ...
	Mening
<i>Punt 1</i>	Na ons mening is die finansiële state 'n redelike weergawe, in alle wesentlike opsigte, van die finansiële posisie van die maatskappy soos op 28 Februarie 2018 ...
<i>Punt 2</i>	... volgens Internasionale Finansiële Verslagdoening-standaarde ('IFRS') en die vereistes van die Maatskappywet (Wet 71 van 2008) van Suid Afrika.
	Basis vir Mening
<i>Punt 3</i>	Ons is onafhanklik van die maatskappy ...
<i>Punt 4</i>	Ons het aan ons etiese verantwoordelikhede voldoen wat met internasionale standaarde in ooreenstemming is ...
<i>Punt 5</i>	... en die ouditbewyse verkry, is voldoende en geskik om 'n basis vir ons mening te verskaf.

GEVRA:

3.3.1 Verwys na punte 1 tot 3.

Waarom het die ouditeure besluit om hierdie punte te noem? Gee EEN verduideliking vir ELKE punt. (5)

3.3.2 Verwys na punte 4 en 5.

Verduidelik TWEE voorbeelde van:

- Etiese verantwoordelikhede
 - Ouditbewyse
- (8)

**HOU HIERDIE BLADSY
BLANKO.**

VRAAG 4: KONTANTVLOEISTAAT EN VERTOLKING (70 punte; 40 minute)

Jy word voorsien van inligting oor Vooma Beperk vir die afgelope twee finansiële jare geëindig 30 Junie. Die maatskappy is in KZN geleë en dryf handel met resiesfietse.

GEVRA:

LET WEL: Verskaf syfers of finansiële aanwysers (verhoudings of persentasies) en vergelykings met die vorige jaar om kommentaar of verduidelikings te ondersteun.

- 4.1 Bereken die volgende vir 2018:
- 4.1.1 % bedryfsuitgawes op verkope (2)
 - 4.1.2 Vuurproefverhouding (4)
 - 4.1.3 % opbrengs op aandeelhoudersbelang (4)
- 4.2 Bereken die volgende syfers wat in die 2018 Kontantvloeistaat sal verskyn:
- 4.2.1 Verandering in beleggings (2)
 - 4.2.2 Inkomstebelasting betaal (4)
 - 4.2.3 Vaste bates verkoop (teen drawaarde) (5)
- 4.3 Kontantvloei en finansiële aktiwiteite:
- 4.3.1 Verduidelik waarom die direkteure met die verbetering in kontant en kontantekwivalente sedert 1 Julie 2016 tevrede is. (3)
 - 4.3.2 Besluite en hefboomfinansiering in 2018:
 - Identifiseer DRIE besluite wat die direkteure geneem het om vir grond en geboue te betaal. (6)
 - Verduidelik hoe hierdie besluite 'n invloed gehad het op:
 - Kapitaal aangewend
 - Finansiële hefboom (Haal TWEE aanwysers aan.) (6)
 - 4.3.3 Uit die Kontantvloeistaat hierbo, identifiseer EEN besluit wat die direkteure in 2017 geneem het wat hulle NIE in 2018 geneem het NIE, behalwe die punte hierbo. Gee 'n moontlike rede vir die besluit in 2017. (3)

4.4 Dividende, opbrengste en aandeelhouding vir die 2018 finansiële jaar:

- 800 000 aandele is reeds op 1 Julie 2017 uitgereik.
- Interim dividende is op 31 Desember 2017 betaal.
- 200 000 aandele is op 1 Januarie 2018 aan bestaande aandeelhouders uitgereik.
- Finale dividende van 75 sent per aandeel is op 30 Junie 2018 op alle aandele verklaar, maar is nog nie betaal nie.

4.4.1 Bereken vir die 2018 finansiële jaar:

- Totale interim dividende betaal (3)
- Interim dividende per aandeel (3)

4.4.2 Bereken totale dividende wat deur Dudu Mkhize vir die 2018 finansiële jaar verdien is. Haar aandeelhouding is:

	AANDELE GEKOOP	AANKOOPPRYS
31 Augustus 2016	380 000 aandele	R7,00
1 Januarie 2018	110 000 aandele	R20,00
TOTAAL	490 000 shares	

(5)

4.4.3 Elke aandeelhouer is op 1 Januarie 2018 twee aandele aangebied vir elke vyf aandele wat hy/sy besit. Dudu het nie genoeg aandele gekoop om die meerderheidsaandeelhouer te word nie.

Bereken die minimum getal addisionele aandele wat Dudu moes gekoop het.

(3)

4.5 Die direkteure het in 2018 besluit om grond en geboue in twee ander provinsies te koop om die probleem van lae verkope, wat hulle voorheen in KZN gehad het, op te los.

4.5.1 Verduidelik:

- Hoekom dit nodig was om eiendom in ander provinsies in plaas van in KZN aan te koop (2)
- Of die besluit om hierdie eiendomme aan te koop, die gewenste uitwerking op verkope gehad het (3)
- 'n Ander strategie wat hulle gebruik het om die probleem van lae verkope op te los (3)

4.5.2 Die HUB, Ben Palo, wil ander goeie nuus aan die aandeelhouders op die AJV oordra. Gee raad oor wat hy oor die volgende onderwerpe moet sê:

- Verdienste per aandeel (3)
- % opbrengs verdien (3)
- Aandeleprys op die JSE (3)

INLIGTING VIR DIE JAAR GEËINDIG 30 JUNIE:**A. SYFERS UIT INKOMSTESTAAT GEÏDENTIFISEER:**

	2018	2017
Verkope	R13 182 000	R7 740 000
Getal fietse verkoop	1 750 fietse	900 fietse
Winsopslag %	58%	72%
Koste van verkope	8 330 000	4 500 000
Bruto wins	4 852 000	3 240 000
Bedryfsuitgawes	1 900 000	1 500 000
Waardevermindering	412 000	275 000
Inkomstebelasting	819 000	444 000
Netto wins na belasting	1 911 000	1 036 000

B. UITTREKSEL UIT BALANSSTAAT OP 30 JUNIE:

	2018	2017
Vaste bates (drawaarde)	R12 154 000	R8 031 000
Beleggings	625 000	600 000
Bedryfsbates	2 427 000	2 090 000
Vorrade	1 652 000	1 250 000
Handels- en ander ontvangbare bedrae	365 000	820 000
SAID: Inkomstebelasting	0	15 000
Kontant en kontantekwivalente	410 000	5 000
Aandeelhoudersbelang	12 112 000	7 191 000
Niebedryfslaste (Lening)	1 850 000	2 600 000
Bedryfslaste	1 244 000	930 000
Handels- en ander betaalbare bedrae	420 000	515 000
Aandeelhouders vir dividende	750 000	280 000
SAID: Inkomstebelasting	74 000	0
Oortrokke bankrekening	0	135 000

C. KONTANTVLOEISTAAT:

	2018	2017
Kontantvloei uit bedryfsaktiwiteite	R1 850 000	R1 046 000
Kontant uit bedrywighede gegenerereer	3 322 000	1 989 000
Rente betaal	?	(260 000)
Dividende betaal	(520 000)	(254 000)
Inkomstebelasting betaal	?	(429 000)
Kontantvloei uit beleggingsaktiwiteite	(4 560 000)	(167 000)
Aankope van grond en geboue	4 840 000	0
Verkoop van vaste bates	?	383 000
Verandering in beleggings	?	(550 000)
Kontantvloei uit finansieringsaktiwiteite	3 250 000	(400 000)
Aandelekapitaal uitgereik	4 000 000	0
Aandele teruggekoop	0	(1 000 000)
Verandering in niebedryfslaste	(750 000)	600 000
Kontant en kontantekwivalente: Netto verandering	540 000	479 000
Beginsaldo	(130 000)	(609 000)
Eindsaldo	410 000	(130 000)

D. FINANSIËLE AANWYSERS:

	2018	2017
Winsopslag-% bereik	58%	72%
Bedryfsuitgawes op verkope	?	19,4%
Skuld-ekwiteit-verhouding	0,2 : 1	0,4 : 1
Vuurproefverhouding	?	0,9 : 1
Opbrengs op aandeelhoudersbelang	?	14,4%
Opbrengs op kapitaal aangewend	20,8%	17,8%
Verdiensite per aandeel	208 sent	130 sent
Dividende per aandeel	?	70 sent
Dividenduitbetalingskoers	50%	54%
Netto batewaarde per aandeel	1 211 sent	899 sent
Markprys op aandelebeurs	2 800 sent	2 100 sent
Rente op lenings	12%	12%

VRAAG 5: VOORRAADWAARDASIE EN VASTE BATES (45 punte; 30 minute)

- 5.1 Kies 'n metode in KOLOM B wat by die beskrywing in KOLOM A pas. Skryf slegs die letters (A–E) langs die vraagnommers (5.1.1 tot 5.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
5.1.1	Aanvaar dat voorraad in datumvolgorde soos aangekoop, verkoop word.	A	reguitlynmetode
		B	geweegdegemiddelde-metode
5.1.2	'n Unieke waarde word aan elke voorraaditem toegeken.	C	eerste-in-eerste-uit-metode
		D	verminderdesaldo-metode
5.1.3	Waardevermindering is konstant oor die bruikbare lewe van die vaste bate.	E	spesifieke identifikasiet metode
5.1.4	Waardevermindering word op die drawaarde van die vaste bate bereken.		

(4 x 1)

(4)

(Sien VRAAG 5.2 op die volgende bladsy.)

5.2 PACKER TASWINKEL

Charles Packer verkoop reistasse. Die jaareinde is 30 Junie 2018.

GEVRA:

- 5.2.1 Bereken die waarde van die eindvoorraad op 30 Junie 2018 met gebruik van die eerste-in-eerste-uit(EIEU)-metode. (5)
- 5.2.2 Charles vermoed dat tasse gesteel is. Verskaf 'n berekening om sy bekommernis te staaf. (5)
- 5.2.3 Charles is bekommerd oor die hoeveelheid voorraad voorhande. (6)
- Bereken vir hoe lank sy eindvoorraad na verwagting sal hou. (6)
 - Noem EEN probleem met te veel voorraad voorhande en EEN probleem met onvoldoende voorraad voorhande. (4)

INLIGTING:

- **Voorraadsaldo's:**

	EENHEDE	EENHEIDS-PRYS	TOTAAL
Beginvoorraad	420	R2 175	R913 500
Eindvoorraad	496		?

- **Aankope, terugsendings en vraggeld:**

	EENHEDE	EENHEIDS-PRYS	TOTAAL
Aankope	3 155		R8 460 850
September 2017	850	R2 250	R1 912 500
Desember	980	R2 670	R2 616 600
Maart 2018	875	R2 930	R2 563 750
Junie* (sien terugsendings)	450	R3 040	R1 368 000
Terugsendings * (uit Junie-aankope)	25	R3 040	R76 000

- **Verkope:** 3 050 reistasse is teen R4 200 elk verkoop.

5.3 **MINDEW BEPERK**

Die finansiële jaareinde is 31 Mei 2018.

GEVRA:

5.3.1 Bereken die ontbrekende syfers wat deur (i) tot (v) in die tabel hieronder aangedui is. (17)

5.3.2 Verduidelik hoe die interne ouditeur moet kontroleer dat roerende vaste bates nie gesteel is nie. (2)

5.3.3 Grond en geboue is vyf jaar gelede vir R6 m. aangekoop. Eiendomspryse het sedertdien met 20% gestyg. Die direkteur wil die waarde van hierdie bate verhoog en 'n wins van R1 200 000 in die finansiële state toon.

As 'n onafhanklike ouditeur, watter raad sou jy gee? Verskaf EEN punt. (2)

INLIGTING VIR JAAREINDE 31 MEI 2018:

A.	VASTE BATES	GROND EN GEBOU	REKENAARS	TOERUSTING	VOERTUIG
	Drawaarde: Begin	6 000 000	13 000	1 027 500	1 300 000
	Kosprys	6 000 000	108 000	1 250 000	2 100 000
	Opgehoopte waardevermindering	-	(95 000)	(222 500)	(800 000)
	Bewegings				
	Toevoegings	(i)	0	172 500	0
	Verkope	0	0	0	(iv)
	Waardevermindering	0	(ii)	(iii)	(256 000)
	Drawaarde: Einde				
	Kosprys				
	Opgehoopte waardevermindering				(v)

B. Grond en geboue:

Grant Konstruksies is R882 000 vir die bou van nuwe kantore (R610 000) en die herstel van vensters (R272 000) betaal.

C. Rekenaars:

- Die drie rekenaars is almal op dieselfde dag teen R36 000 elk aangekoop.
- Waardevermindering is 33 $\frac{1}{3}$ % op kosprys.
- Daar word verwag dat hierdie rekenaars nog twee jaar sal hou.

D. Toerusting:

- Addisionele toerusting is op 1 Februarie 2018 aangekoop.
- Waardevermindering is 10% p.j. op kosprys.

E. Voertuie:

- Waardevermindering is 20% p.j. op drawaarde.
- 'n Voertuig is op 31 Desember 2017 vir kontant teen drawaarde verkoop. Die Vaste Bateregister het die volgende getoon:

Kosprys	R176 000
Opgehoopte waardevermindering (1 Junie 2017)	R128 000

VRAAG 6: KONTANTBEGROTINGS**(35 punte; 20 minute)**

Donald May besit Breezy Handelaars wat lugversorgereenhede verkoop. Die begrotingstydperk eindig op 31 Oktober 2018.

GEVRA:

- 6.1 Voltooi die Debiteure-invorderingskedule vir Oktober 2018. (7)
- 6.2 Bereken die bedrae wat deur (i) tot (iii) in die uittreksel van die Kontantbegroting aangedui is. (9)
- 6.3 Bereken die % verhoging van verkoopsassistent se salarisse vir Oktober 2018. Verduidelik of hulle met hierdie verhoging tevrede behoort te wees. (5)
- 6.4 **Verwys na Inligting E.**
- 'n Nuwe mededinger het gedurende September 2018 na die omgewing toe getrek. Donald was nie bewus van die mededinger nie en het nie gedurende September opgetree nie.
- 6.4.1 Verduidelik die uitwerking van die nuwe mededinger op enige TWEE items in die begroting vir September. Verskaf syfers. (4)
- 6.4.2 Identifiseer TWEE veranderinge wat Donald in Oktober in reaksie op die nuwe mededinger geïmplementeer het. Haal syfers aan. Gee EEN rede vir ELKE verandering. (6)
- 6.4.3 Verduidelik waarom Donald voel dat sy besluite suksesvol was. Verskaf TWEE punte (met syfers). (4)

INLIGTING:

- A. Kontantverkope maak 60% van totale verkope uit. Winsopslag is 75% op kosprys.
- B. Debiteure betaal soos volg:
- 20% in die maand van verkope en ontvang 5% korting
 - 55% in die maand wat op die maand van verkope volg
 - 22% twee maande na die maand van verkope
- C. Voorraad wat verkoop is, word in die maand van verkope vervang. 50% van aankope is op krediet. Krediteure word betaal in die maand wat op die maand van aankope volg.

D. Uittreksel uit Kontantbegroting

	SEPTEMBER	OKTOBER
ONTVANGSTE		
Kontantverkope	(i)	630 000
Kontant van debiteure	369 340	?
Huurinkomste*	25 600	(ii)
BETALINGS		
Betalings aan krediteure	276 000	(iii)
Salarisse: Bestuurder	32 400	40 500
Salarisse: Verkoopsassistent	92 400	102 102

*LET WEL: Huurinkomste sal in Oktober 2018 met 9% verhoog.

E. BEGROTE EN WERKLIKE SYFERS VIR SEPTEMBER EN OKTOBER

	SEPTEMBER		OKTOBER	
	BEGROTE	WERKLIKE	BEGROTE	WERKLIKE
Eenhede te koop/ verkoop	240	200	250	300
Verkoopprijs per eenheid	R4 200	R4 200	R4 200	R4 200
Kontantverkope	?	336 000	630 000	378 000
Kredietverkope	403 200	504 000	420 000	882 000
Totale verkope	1 008 000	840 000	1 050 000	1 260 000
Kontantaankope	?	?	300 000	252 000
Advertensies	10 000	10 000	10 000	10 000
Afleweringskoste	80 000	67 200	80 000	138 240
Kommissie op verkope	30 240	25 200	31 520	46 080
Kontantsurplus/-tekort	63 000	22 500	86 500	(12 700)
Kontant: Begin	98 000	98 000	161 000	120 500
Kontant: Einde	161 000	120 500	247 500	107 800

35

TOTAAL: 300

PLAKKER

SENTRUMNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--

EKSAMENNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

REKENINGKUNDE

GRAAD 12

NOVEMBER 2018

SPEZIALE ANTWOORDEBOEK

VRAAG	PUNTE	PARAAF	MOD.
1			
2			
3			
4			
5			
6			
TOTAAL			

Hierdie antwoordeboek bestaan uit 17 bladsye.

VRAAG 1

1.1

1.1.1	
1.1.2	
1.1.3	

3

1.2 **KRIGE HEMDE**

1.2.1

Bereken direkte arbeidskoste.

9

1.2.2 **PRODUKSIEKOSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 JULIE 2018**

Direkte materiaalkoste	528 300
Primêre koste	
Totale produksiekoste	
Goedere-in-bewerking (1 Augustus 2017)	
Koste van produksie van klaarprodukte	

12

1.3 GEMMA VERVAARDIGERS

1.3.1 Bereken die gelykbreekpunt vir die jaar geëindig 31 Augustus 2018.

5

1.3.2 Vergelyk en lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak wat oor die afgelope twee jaar bereik is. Haal syfers aan.

6

1.3.3 Gee TWEE redes vir die toename in direkte materiaalkoste. Stel EEN wyse voor om hierdie koste te beheer.

REDES:

VOORSTEL:

5

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 2**2.1 BTW**

2.1.1

	BEWERKINGS	ANTWOORD
(a)		
(b)		
(c)		
(d)		

10

2.1.2

Jy is die interne ouditeur. Die alleeneienaar, Samson, het 'n besigheidstjek gebruik om 'n nuwe motor vir R460 000, BTW ingesluit, te koop. Hierdie motor word vir sy vrou se gebruik tuis gehou. Samson sê die voertuig moet as 'n besigheidsbate geboekstaaf word en R60 000 moet as 'n BTW-inset in die onderneming se boeke geboekstaaf word.

Verduidelik wat jy aan Samson sal sê. Verskaf TWEE punte.

Punt 1	
Punt 2	

4

2.2 KREDITEUREVERSOENING

2.2.1

	KREDITEUREGROOTBOEK: REKENING VAN MARITI VERSKAFFERS	REKENINGSTAAT
Saldo	147 820	145 060
(a)		
(b)		
(c)		
(d)		
(e)		
(f)		

13

2.2.2 Die interne ouditeur dring daarop aan dat direkte betalings (EFO's) gebruik moet word om verskaffers te betaal.

<p>Verduidelik EEN rede om sy besluit te ondersteun.</p>	<table border="1"> <tr><td></td></tr> <tr><td>2</td></tr> </table>		2
2			
<p>Verduidelik EEN interne prosedure om beheer oor hierdie stelsel te verseker.</p>	<table border="1"> <tr><td></td></tr> <tr><td>2</td></tr> </table>		2
2			

2.2.3 Behalwe om Vernon te ontslaan, verskaf EEN voorstel om teen hom op te tree.

<p>Verskaf EEN voorstel om hierdie probleem in die toekoms te voorkom.</p>	<table border="1"> <tr><td></td></tr> <tr><td>4</td></tr> </table>		4
4			

TOTALE PUNTE
35

VRAAG 3

3.1

3.1.1	
3.1.2	
3.1.3	
3.1.4	

4

3.2.1 **TEMBISO BPK.****INKOMSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2018**

Verkope	
Koste van verkope	(4 856 000)
Bruto wins	
Ander bedryfsinkomste	879 440
Bruto inkomste	
Bedryfsuitgawes	
Salarisse en lone	501 200
Bedryfswins	
Rente-inkomste	
Netto wins voor rente-uitgawe	
Rente-uitgawe	
Netto wins voor belasting	
Inkomstebelasting	
Netto wins na belasting	959 400

28

3.2.2 GEWONE AANDELEKAPITAAL**GEMAGTIGDE AANDELEKAPITAAL**

1 600 000 gewone aandele

UITGEREIKTE AANDELEKAPITAAL

1 480 000	Gewone aandele op 28 Februarie 2018	8 816 000	7

BEHOUE INKOMSTE

Saldo op 1 Maart 2017	376 600	
Gewone aandeledividende		
Saldo op 28 Februarie 2018		7

3.2.3 EKWITEIT EN LASTE-AFDELING VAN DIE BALANSSTAAT

AANDEELHOUERSBELANG		
Gewone aandelekapiitaal	8 816 000	
Behoue inkomste		
NIEBEDRYFSLASTE		
BEDRYFSLASTE		
Handels- en ander betaalbare bedrae		
TOTALE AANDEELHOUERSBELANG EN LASTE		16

3.3 OUDITVERSLAG**3.3.1****Punt 1****Mening**

1

Punt 2**IFRS en Maatskappywet**

2

Punt 3**Onafhanklik**

2

3.3.2**Punt 4****TWEE voorbeelde van etiese verantwoordelikhede:****Voorbeeld 1:****Voorbeeld 2:**

4

Punt 5**TWEE voorbeelde van ouditbewyse:****Voorbeeld 1:****Voorbeeld 2:**

4

TOTALE PUNTE
75

**HOU HIERDIE BLADSY
BLANKO.**

VRAAG 4**4.1 BEREKENINGE VAN FINANSIËLE AANWYSERS VIR 2018****4.1.1 Bereken: % bedryfsuitgawes op verkope**

Bewerkings	Antwoord

2

4.1.2 Bereken: Vuurproefverhouding

Bewerkings	Antwoord

4

4.1.3 Bereken: % opbrengs op aandeelhoudersbelang

Bewerkings	Antwoord

4

4.2 SYFERS VIR 2018-KONTANTVLOEISTAAT**4.2.1 Bereken: Verandering in beleggings**

Bewerkings	Antwoord

2

4.2.2 Bereken: Inkomstebelasting betaal

Bewerkings	Antwoord

4

4.2.3 Bereken: Vaste bates verkoop (teen drawaarde)

Bewerkings	Antwoord

5

4.3 VERDUIDELIKINGS OOR KONTANTVLOEISTAAT

4.3.1 Verduidelik waarom die direkteure met die verbetering in kontant en kontantekwivalente sedert 1 Julie 2016 tevrede is. Haal syfers aan.

3

4.3.2 Identifiseer DRIE besluite wat die direkteure geneem het om vir grond en geboue te betaal.

Besluit 1 (met syfers)	
Besluit 2 (met syfers)	
Besluit 3 (met syfers)	

6

Verduidelik hoe hierdie besluite 'n invloed gehad het op die kapitaal wat in die 2018 finansiële jaar aangewend is. Haal syfers aan.

Verduidelik hoe hierdie besluite 'n invloed gehad het op die finansiële hefboom in die 2018 finansiële jaar. Haal TWEE aanwysers en hul syfers aan.

6

4.3.3 Uit die Kontantvloeistaat hierbo, identifiseer EEN besluit wat die direkteure in 2017 geneem het wat hulle NIE in 2018 geneem het NIE, behalwe die punte hierbo. Gee 'n moontlike rede vir die besluit in 2017.

Besluit (met syfers)	Moontlike rede

3

4.4 DIVIDENDE, OPBRENGSTE EN AANDEELHOUDING**4.4.1 Bereken: Totale interim dividende betaal vir die 2018 finansiële jaar**

Bewerkings	Antwoord

Bereken: Interimdividende per aandeel vir die 2018 finansiële jaar

Bewerkings	Antwoord

6

4.4.2 Bereken totale dividende wat deur Dudu Mkhize vir die 2018 finansiële jaar verdien is.

Bewerkings	Antwoord

5

4.4.3 Bereken die minimum getal addisionele aandele wat Dudu moes gekoop het.

Bewerkings	Antwoord

3

4.5.1

<p>Verduidelik hoekom dit nodig was om eiendom in ander provinsies in plaas van in KZN aan te koop.</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="height: 20px;"> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2</td></tr> </table>		2
2			
<p>Verduidelik of die besluit om hierdie eiendom aan te koop, die gewenste uitwerking op verkope gehad het. Haal syfers aan.</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="height: 20px;"> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">3</td></tr> </table>		3
3			
<p>Verduidelik 'n ander strategie wat hulle gebruik het om die probleem van lae verkope op te los. Haal syfers aan.</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="height: 20px;"> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">3</td></tr> </table>		3
3			

4.5.2 Gee raad oor wat Ben Palo oor die volgende onderwerpe moet sê:

<p>Raad oor wat om oor verdienste per aandeel te sê:</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="height: 20px;"> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">3</td></tr> </table>		3
3			
<p>Raad oor wat om oor % opbrengs verdien te sê:</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="height: 20px;"> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">3</td></tr> </table>		3
3			
<p>Raad oor wat om oor Aandeleprys op die JSE te sê:</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="height: 20px;"> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">3</td></tr> </table>		3
3			

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 5

5.1

5.1.1	
5.1.2	
5.1.3	
5.1.4	

4

5.2 **PACKER TASWINKEL**

5.2.1

Bereken die waarde van die eindvoorraad op 30 Junie 2018 deur die eerste-in-eerste-uit-metode te gebruik.

Bewerkings	Antwoord

5

5.2.2

Charles vermoed dat tasse gesteel is. Verskaf 'n berekening om sy bekommernis te staaf.

Bewerkings	Antwoord

5

5.2.3

Charles is bekommerd oor die hoeveelheid voorraad voorhande. Bereken vir hoe lank sy eindvoorraad na verwagting sal hou.

Bewerkings	Antwoord

EEN probleem met te veel voorraad voorhande:

EEN probleem met onvoldoende voorraad voorhande:

6

4

5.3 MINDEW BEPERK

5.3.1

	BEWERKINGS	ANTWOORD
(i)		
(ii)		
(iii)		
(iv)		
(v)		

17

5.3.2

Verduidelik hoe die interne ouditeur moet kontroleer dat roerende vaste bates nie gesteel is nie.

2

5.3.3

As 'n onafhanklike ouditeur, watter raad sou jy gee? Verskaf EEN punt.

2

TOTALE PUNTE
45

VRAAG 6

6.1 Debiteure-invorderingskedule vir Oktober 2018

MAANDE	KREDIET- VERKOPE	SEP. 2018	OKT. 2018
Julie	369 600	81 312	
Augustus	384 400	211 420	
September	403 200	76 608	
Oktober	420 000		
		369 340	

7

6.2 Bereken:

(i) Kontantverkope vir September

Bewerkings	Antwoord

(ii) Huurinkomste vir Oktober

Bewerkings	Antwoord

(iii) Betalings aan krediteure in Oktober

Bewerkings	Antwoord

9

6.3 Bereken die % verhoging van verkoopsassistente se salarisse vir Oktober 2018.

Bewerkings	Antwoord

3

Verduidelik of die verkoopsassistente met hierdie verhoging tevrede behoort te wees.

2

6.4 Verwys na Inligting E.

6.4.1 Verduidelik die uitwerking van die nuwe mededinger op enige TWEE items in die begroting vir September. Verskaf syfers.

--	--

4	

6.4.2 Identifiseer TWEE veranderinge wat Donald in Oktober in reaksie op die nuwe mededinger geïmplementeer het. Haal syfers aan. Gee EEN rede vir ELKE verandering.

Item (met syfers)	Moontlike rede

6	

6.4.3 Verduidelik waarom Donald voel dat sy besluite suksesvol was. Verskaf TWEE punte (met syfers).

Punt 1	
Punt 2	

4	

TOTALE PUNTE
35

TOTAAL: 300

RE-MARK/RE-CHECK HERMERK/HERSIEN		
Question Vraag	Marks Punte	Initials Voorletters
1		
2		
3		
4		
5		
6		
TOTAL TOTAAL		

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

NOVEMBER 2018

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 300

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenaliserings toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringssyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metode punt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Hierdie memorandum is nie vir verspreiding in die publiek nie' omdat sekere items dalk verkeerd gehanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. sekere vrae
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek en tenminste een deel korrek voor die punt toegeken word.
10. 'Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per kandidaat se antwoord.
11. In bewerkings, moet nie punte toeken nie vir bewerking as teller en noemer omgeruil is – hierdie is ook van toepassing op verhoudings.
12. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n .
13. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf..
14. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 17 bladsye.

VRAAG 1

1.1

1.1.1	Onwaar ✓	
1.1.2	Waar ✓	
1.1.3	Waar ✓	Aanvaar herkenbare afkortings bv W of O

3

1.2 KRIGE HEMDE

1.2.1

Bereken direkte arbeidskoste.

3 ✓ x 1 960 ✓ x 90 ✓	529 200	drie punte
529 200 (normale tyd) x 12%	63 504	☒ ☒ as 12 % van normale tyd
1 x 1 680 x 90	151 200	☒ ☒ een deel korrek
	12 146	✓
	<u>756 050</u>	☒ een deel korrek

529 200 x 112%
592 704 + 151 200 + 12 146 = 756 050
vyf punte twee punte een punt een metode punt

705 600 25 200 63 504
 (4 x 19 60 x 90) – 90 (1 960 -1 680) + (3 X 1 960 x 12%) + 12 146 = 756 050
 drie punte twee punte twee metode punte een punt een metode punt

705 600 84 672 -25 200 -9 022
 (4 x 1 960 x 90) + (705 600 x 12%) – 90(1 960 -1 680) + (21 168 – 12 146) = 756 050
 drie punte twee punte twee metode punte een punt een metode punt

9

1.2.2 PRODUKSIEKOSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 JULIE 2018

Direkte materiaalkoste	528 300
Direkte arbeidskoste sien 1.2.1	756 050 ☒
Primêre koste as DMK + DAK	1 284 350 ☒
Fabrieksbokoste 20 000 drie punte 45 000 twee punte 360 880 ✓ + 4/9 ✓ x (48 750 ✓ - 3 750 ✓) een punt een punt een punt + een punt vir beide 360 880 + (21 667 - 1 667) een punt twee punte een punt vir beide 360 880 + (45 000 - 15 000 - 10 000)	380 880 ☒ een deel korrek
Totale produksiekoste Bewerking	1 665 230 ☒
Goedere-in-bewerking (1 Augustus 2017)	35 570 ✓
	1 700 800
Goedere-in-bewerking (31 Julie 2018) balanseersyfer	(38 300) ☒
Koste van produksie van klaarprodukte	1 662 500 ✓✓

12

Misplaaste items(FBK): ken punte toe maar penaliseer op Primere Koste

1.3 GEMMA VERVAARDIGERS

1.3.1 Bereken die gelykbreekpunt vir die jaar geëindig 31 Augustus 2018.

118 860 twee punte

$$\begin{array}{r} 67\,200 + 51\,660 \\ \hline 910 \checkmark - 577 \checkmark \\ (180 + 252 + 145) \text{ een punt} \\ -180 - 252 - 145 \text{ een punt} \\ \hline 333 \text{ twee punte} \end{array}$$

= 356,9 OF 357 eenhede een deel korrek

5

1.3.2 Vergelyk en lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak wat oor die afgelope twee jaar bereik is. Haal syfers aan.

Deelpunte vir gedeeltelike antwoorde

Verpligte antwoord:

Vergelyking van GBP met die vlak van produksie vir 2018 ✓✓ (met syfers) ✓

Onderneming produseer 63 eenhede (15%) meer as GBP (420 – 357) sien 1.3.1

OF:

Die onderneming maak 'n wins op slegs 63 eenhede (420 – 357) in vergelyking tot 105 eenhede verlede jaar (540 - 435)

Ander opsionele antwoorde:

Vergelyking van 2017 en 2018 GBP of produksie ✓✓ (met syfers) ✓

- Die gelykbreekpunt verminder van 435 eenhede in 2017 tot 357 eenhede in 2018 (78 eenhede: 17,9%)
- Die onderneming produseer 120 eenhede (22,2%) minder as laasjaar (540 - 420)

6

1.3.3 Gee TWEE redes vir die toename in direkte materiaalkoste. Stel EEN wyse voor om hierdie koste te beheer.

REDES:

Enige TWEE geldige redes. ✓✓ ✓✓ deelpunte vir onvolledige / gedeeltelike antwoorde

Inflasionêre verhogings/vervoerkoste/verhoging in brandstofprys/skaarsheid.

Vermorsing agv swak werkmanskap.

Diefstal van materiaal (in die fabriek) agv swak interne kontrole.

BTW verhoog na 15 %

Verandering in wisselkoers (as grondstowwe invoer)

Verander verskaffer (duurder)/beter kwaliteit grondstowwe

VOORSTEL:

Enige EEN geldige voorstel ✓ voorstelle kan onafhanklik van redes gemerk word

Kyk uit vir goedkoper verskaffer sonder om kwaliteit prys te gee

Onderhandel vervoer en aflewering skorting.

Maak gebruik van grootmaat korting.

Hergebruik van afval materiaal / gebruik afvalstukke

Lei werkers op en hou toesig om vermorsing te beperk.

Kontroleer gereeld voorraad om tekorte op te spoor.

Koop voorraad soos benodig om voorraadhouding en moontlike diefstal te verhoed

5

TOTALE PUNTE

40

VRAAG 2

2.1 BTW

2.1.1

	BEWERKINGS	ANTWOORD
(a)	1 104 – 960	144 ✓
(b)	52 600 X 15%	7 890 ✓ ☒ een deel korrek
(c)	$\begin{matrix} \checkmark & & \checkmark \\ 720 & \times & 100/15 \\ 720 \div 15\% & / & 720 \div 0,15 \end{matrix}$	4 800 ☒ een deel korrek
(d)	$\begin{matrix} \checkmark & & \checkmark & & \checkmark \\ (112\ 470 - 6\ 325) \times \frac{15}{115} \\ 5\ 500 + 825 \\ 106\ 145 \text{ twee punte} \\ \\ 112\ 470 \times \frac{15}{115} \\ \text{OF } 14\ 670 - 825 \\ \text{twee punte} & & \text{een punt} \\ \\ \text{OF } (97\ 800 - 5\ 500) \times 15\% \\ 92\ 300 \text{ twee punte} & & \text{een punt} \end{matrix}$	13 845 ☒ een deel korrek

10

2.1.2

Jy is die interne ouditeur. Die alleeneienaar, Samson, het 'n besigheidstjek gebruik om 'n nuwe motor vir R460 000, BTW ingesluit, te koop. Hierdie motor word vir sy vrou se gebruik tuis gehou. Samson sê die voertuig moet as 'n besigheidsbate geboekstaaf word en R60 000 moet as 'n BTW-inset in die onderneming se boeke geboekstaaf word.

Verduidelik wat jy aan Samson sal sê. Verskaf TWEE punte.

TWEE geldige punte ✓✓✓✓ Deelpunte vir onvolledige antwoorde, syfers nie nodig

Verwagte antwoorde vir twee punte: Wees bedag op twee punte in een verduideliking

- Belasting ontduiking/hy probeer om die bedrag verskuldig aan SAID vir BTW te verminder (dit is onwettig en oneties)
- Hy sal sy BTW inset verhoog, wat die bedrag verskuldig aan SAID verminder
- Hy kan beboet of in hegtenis geneem word aangesien dit 'n kriminele daad is
- Persoonlike en besigheidstransaksies moet apart gehou word (besigheidsentiteitbeginsel)/ Samson behoort hierdie uit sy privaat bank te betaal
- Aangesien die motor nie vir besigheidsdoeleindes gebruik word nie, moet die volle bedrag van R460 000 as onttrekkings beskou word of vermindering van kapitaalbydrae

4

2.2 KREDITEUREVERSOENING

2.2.1

	KREDITEUREGROOTBOEK: REKENING VAN MARITI Versk	REKENINGSTAAT
Saldo	147 820	145 060
(a)	+ 1 800 ✓✓	
(b)	- 40 950 ✓✓	
(c)		+ 30 000 ✓✓
(d)		- 5 400 ✓✓
(e)	- 8 100✓ - 8 100✓ - 16 200 twee punte	
(f)		-77 190 ✓✓
	92 470 beide totale redelik	☒ 92 470

Totale mag verskillend wees; moet beginsaldo insluit;
 Fokus op bedrae as lyne gemeng is;
 Strafpunte vir vreemde/oortollige inskrywings,-1 per lyn indien 'n punt verdien is op daardie lyn behalwe (e)

13

2.2.2 Die interne ouditeur dring daarop aan dat direkte betalings (EFO's) gebruik moet word om verskaffers te betaal.

<p>Verduidelik EEN rede om sy besluit te ondersteun. EEN rede ✓✓ deelpunte vir gedeeltelike/ onvolledige antwoorde vinnig en maklik/makliker om te monitor/ doeltreffend/ gerieflik/ veiliger/ tjeks kan verlore raak/ nie tydgebonde (besigheidsure) minder bankkoste / nie nodig om uitstaande tjeks op te volg nie/ maak die eis van kontantkorting makliker/ vermy rente op laat betalings</p>	<table border="1"> <tr><td> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2</td></tr> </table>		2
2			
<p>Verduidelik EEN interne prosedure om beheer oor hierdie stelsel te verseker. EEN interne kontrole maatreël ✓✓ deelpunte vir gedeeltelike/ onvolledige antwoorde Vir twee punte: Senior personeel bemagtig om betaling te doen Twee mense met EFT te magtig (allokering van pligte) Sekuriteitskodes vir gebruikers (unieke kodes)/ verander kodes gereeld Kennisgewing van bank (sms/epos) wanneer betaling gedoen is. Vir een punt: Verdeling van pligte</p>	<table border="1"> <tr><td> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2</td></tr> </table>		2
2			

2.2.3 Behalwe om Vernon te ontslaan, verskaf EEN voorstel om teen hom op te tree.

<p>EEN geldige punt ✓✓ deelpunte vir gedeeltelike/ onvolledige antwoorde Dissiplinêre verhoor / kriminele of siviele klag / ontslag / posvermindering/ oorplasing na ander departement /aftrekkings van salaris/ skriftelike waarskuwing Verskaf EEN voorstel om hierdie probleem in die toekoms te voorkom. EEN geldige voorstel ✓✓ deelpunte vir gedeeltelike/ onvolledige antwoorde Skeiding of roteer van pligte – EEN persoon kontroleer bestellings, die ander ontvang dit/ voorraadrekords moet opgedateer word met elke faktuur/behoorlike magtiging van bestellings/verseker dat goedere wat by die hekke ontvang word ondersteun word met bestelvorm en faktuur/ gereelde voorraad opname wat vergelyk word met rekords</p>	<table border="1"> <tr><td> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">4</td></tr> </table>		4
4			

TOTALE PUNTE
35

VRAAG 3:

3.1

3.1.1	Bedryfsbates ✓	Aanvaar herkenbare afkortings bv. NBB
3.1.2	Bedryfsinkomste ✓	
3.1.3	Niebedryfsbate ✓	
3.1.4	Bedryfsuitgawes ✓	

4

**3.2.1 TEMBISO BPK.
INKOMSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2018**

	Verkope Kes die lyn wat die kandidaat die meeste bevoordeel		
	4 760 000		
	$(4\ 856\ 000 - 96\ 000) \times 1,40 = 6\ 664\ 000 \checkmark \checkmark^*$		
	$(96\ 000 \times 90\%) = + 86\ 400 \checkmark \checkmark^*$		
		6 750 400	☒ *
	OF $(4\ 856\ 000 \times \frac{140}{100}) - (96\ 000 \times \frac{50}{100})$		
	6 798 400 - 48 000		
	een punt een metodepunt een punt een metode punt		
	Koste van verkope	(4 856 000)	
6	Bruto wins bewerking	1 894 400	☒
	Ander bedryfsinkomste	879 440	
	Bruto inkomste bewerking	2 773 840	☒
2	Bedryfsuitgawes	(1 255 000)	☒ *
	Salarisse en lone	501 200	
	Ouditfooi $(65\ 400 \checkmark + 21\ 800 \checkmark \checkmark) \times 100/75$	87 200	☒ *
	$65\ 400 \times 25 \div 75$		
	Huuruitgawe $(79\ 240 \checkmark + 24\ 080 \checkmark \checkmark)$	103 320	☒ *
	$67\ 200 \text{ een punt} + 36\ 120 \text{ twee punte}$		
	Direkteursfooie $(497\ 800 \checkmark - 26\ 200 \checkmark \checkmark) \times \frac{36}{38}$	471 600	☒ *
	Diverse uitgawes	91 680	☒
14	Bedryfswins	1 518 840	☒ *
	Rente-inkomste balanseersyfer (aanvaar negatiewe syfer)	56 160	☒
	Netto wins voor rente-uitgawe NWvB + renteuitgawe	1 575 000	☒ *
	Rente-uitgawe	(242 500)	☒
	Netto wins voor belasting NWNB + IB	1 332 500	☒
	Inkomstebelasting (341 800 + 31 300)	(373 100)	☒ *
6	Netto wins na belasting	959 400	

28

Vreemde items (bv Balansstaat item/dividende; sien Nasienbeginsel 1 -1 maks

* een deel korrek

3.2.2 GEWONE AANDELEKAPITAAL

GEMAGTIGDE AANDELEKAPITAAL

1 600 000 gewone aandele

UITGEREIKTE AANDELEKAPITAAL

Indien geen hakies kontroleer bewerking

1 280 000 ✓	Gewone aandele op 1 Maart 2017	6 976 000	✓
(300 000) ✓	Aandele teruggekoop (GAP: R5,45)	(1 635 000)	✓* ✓* as x 5,45
bewerking 500 000 ✓	Aandele uitgereik balanseersyfer	3 475 000	✓ bewerking
1 480 000	Gewone aandele op 28 Februarie 2018	8 816 000	

7

BEHOUE INKOMSTE

Indien geen hakies kontroleer bewerking

Saldo op 1 Maart 2017	376 600	
Netto wins na belasting	959 400	✓
Aandele teruggekoop	(465 000)	✓
Gewone aandeledividende balanseersyfer	(486 400)	✓
• Interim dividende (980 000 x 0,30) een deel korrek	294 000	✓ ✓
• Finale dividende totale dividende – interim dividende	192 400	✓
Saldo op 28 Februarie 2018	384 600	✓

7

3.2.3 EKWITEIT EN LASTE-AFDELING VAN DIE BALANSSTAAT

AANDEELHOUERSBELANG bewerking (opgetel)	9 200 600	✓
Gewone aandelekapitaal	8 816 000	
Behoue inkomste sien 3.2.2; moet nie nul aanvaar nie	384 600	✓
NIEBEDRYFSLASTE	1 371 600	
Lening: LSO Bank 31 600 x 12 379 200 – 162 000 (1 725 500 ✓ – 379 200 ✓ + 242 500 ✓) – 217 200 ✓ 1 588 800 drie punte	1 371 600	✓*
BEDRYFSLASTE	900 900	✓*
Handels- en ander betaalbare bedrae * mag AvD/SAID/KTL insluit (414 120 ✓ + 21 800 ✓ + 24 080 ✓) ouditfooi huuruitgawe bedrag – 79 240	460 000	✓*
Aandelhouders vir dividende sien 3.2.2	192 400	✓
SAID: Inkomstebelasting	31 300	✓
Korttermyn deel van lening sien kand NBL se neg syfer bo aanvaar 379 200	217 200	✓
TOTALE AANDEELHOUERSBELANG EN LASTE * een deel korrek	11 473 100 AB + NBL + BI	✓

16

3.3 OUDITVERSLAG

3.3.1

Punt 1 **Mening** EEN geldige punt ✓
Die ouditeure het geen probleem gevind om te rapporteer nie / ongekwalifiseerde verslag / statistiese monsters gebruik /het die vereiste standaard bereik

1

Punt 2 **IFRS en Maatskappywet** EEN geldige punt ✓✓
deelpunte vir gedeeltelike antwoorde
Vir twee punte: Moet plaaslike en globale punte dek
Maatskappy funksioneer in plaaslike en internasionale konteks/ Kan plaaslike en internasionale aandeelhouers he./Voldoen aan internasionale en nasionele wette en standaarde/ die maatskappy dryf handel in 'n globale mark/aandeelhouers mag van alle dele van wereld kom /lesers in enige land kan die manier waarop state voorberei of aaangebied word, verstaan
Vir een punt: deelpunte vir onvolledige antwoorde
Voldoen aan standaarde en wette /moet aan Suid Afrikaanse Maatskappywet voldoen/moet aan internasionale standaarde voldoen

2

Punt 3 **Onafhanklik** EEN geldige punt ✓✓ deelpunte vir onvolledige antwoorde
Hulle mening is onbevooroordeeld./Hulle het geen persoonlike belang by die maatskappy nie/geen botsing van belange/
Hulle is eerbaar. Hulle het hoë internasionale standaarde van professionaliteit om te handhaaf./Hulle het 'n gedragskode.

2

3.3.2

Punt 4 **TWEE voorbeelde van etiese verantwoordelikhede:**
Enige TWEE geldige voorbeeld ✓✓ ✓✓ deelpunte vir onvolledige antwoorde
Geen sameswering met bestuur om wesenlike sake oor te sien nie.
Geen aanvaarding van omkoopgeld of deel wees van korrupsie
Sorg is geneem met die voltooiing van die oudit en die uitspraak van 'n mening.
Die lesers kan op die inligting in die finansiële state staatmaak.
Is eerlik in hulle pligte/het integriteit/ betroubaar/onafhanklik
In ooreenstemming met King Kode/AARP/opdatum bly met nuwe vereistes

4

Punt 5 **TWEE voorbeelde van ouditbewyse:**
Enige TWEE geldige voorbeelde ✓✓ ✓✓ deelpunte vir onvolledige antwoorde
Kontroleer die interne kontrole en die doeltreffendheid van interne oudit Brondokumente (verskaf deur eksterne organisasies, verskaf verifiëring)
Rekords soos bateregister, voorradrekords ens.
Beleid en prosedures van die maatskappy
Verslag van ouditkomitee wat interne en eksterne ouditprosesse beoordeel/interne ouditeursverslag om effektiwiteit van interne beheer te verseker

4

TOTALE PUNTE
75

**HOU HIERDIE BLADSY
BLANKO.**

VRAAG 4

4.1 BEREKENINGE VAN FINANSIËLE AANWYSERS

4.1.1 Bereken: % bedryfsuitgawes op verkope

Bewerkings	Antwoord
$\frac{1\,900\,000 \times 100}{13\,182\,000}$	14,4% ✓ ☒ geen deelpunte nie % teken nie nodig aanvaar 14%

2

4.1.2 Bereken: vuurproefverhouding

Bewerkings	Antwoord
^{775 000 twee punte} $(2\,427\,000 \checkmark - 1\,652\,000 \checkmark) : 1\,244\,000 \checkmark$ Of: (410 000 + 365 000) : 1 244 000 een punt een punt een punt	0,6 : 1 ✓ ☒ een deel korrek toon as x:1

4

4.1.3 Bereken: % Opbrenge op aandeelhoudersbelang

Bewerkings	Antwoord
$\frac{1\,911\,000 \checkmark}{9\,651\,500 \text{ of } 7\,191\,000 \text{ of } 12\,112\,000} \times 100$ $\frac{1}{2} (7\,191\,000 + 12\,112\,000) \checkmark \checkmark$ Die ½ kan slegs as hierdie bemekaar getel word bv antwoord 9 651 500	☒ 19,8% of 26,5% of 15,8% een deel korrek; % teken nie nodig aanvaar 20% of 26% of 27% of 16%

4

4.2 SYFERS VIR DIE 2018 KONTANTVLOEISTAAT

Wees bedag op alternatiewe berekeninge; Aanvaar finale antwoord in hakies; Finale antwoord hoef nie invloei of uitvloei aan te dui nie; Kies die ry wat die leerlinge die meeste bevoordeel

4.2.1 Bereken: Verandering in beleggings

Bewerkings	Antwoord
	25 000 ✓✓

2

4.2.2 Bereken: Inkomstebelasting betaal

Bewerkings	Antwoord
$819\,000 \checkmark - 15\,000 \checkmark - 74\,000 \checkmark$ OF – 819 000 + 15 500 + 74 000 OF grootboekrekening OF hakies	730 000 ✓ ☒ een deel korrek

4

4.2.3 Bereken: Vaste bates verkoop (teen drawaarde).

Bewerkings	Antwoord
$-12\,154\,000 \checkmark - 412\,000 \checkmark + 4\,840\,000 \checkmark + 8\,031\,000 \checkmark$ Of: 12 154 000 + 412 000 – 4 840 000 – 8 031 000 Of: 4 560 000 – 4 840 000 – 25 000 Een punt een punt twee metodepunt (sien 4.2.1)	305 000 ✓ ☒ een deel korrek

5

4.3 VERDUIDELIKINGS OOR KONTANTVLOEISTAAT

4.3.1 Verduidelik waarom die direkteure met die verbetering in kontant en kontantekwivalente sedert 1 Julie 2016 tevrede is. Haal syfers aan.
 EEN geldige antwoord✓✓ relevante syfer/s ✓ **deelpunte vir onvolledige/onduidelike antwoord**
 Antwoord vir **drie punte** (d.i. kommentaar op twee finansiële jare)
 Groot negatiewe saldo van R609 000 (aan einde van 2016 fin.jaar) verbeter tot positief R410 000 (einde van 2018 fin.jaar)/verbeter met R1 019 000.
OF
 Groot negatiewe saldo van R609 000(einde van 2016) verbeter tot R130 000/met R479 000 teen einde van 2017 fin jaar. Verbetering het voortgeduur in 2018; die oortrokke bank uitgewis en K en KE is positief R410 000 aan einde van 2018 fin jaar
 Antwoord vir **twee punte** (d.i. kommentaar op een finansiële jaar)
 In 2018 fin jr, K en KE het toegeneem van R5 000 tot R410 000/ met R405 000 **OF**
 In 2017 fin jr, oortrokke bank verminder van R609 000 tot R130 000/met R479 000
OF
 In 2018 fin jr, oortrokke bank van R130 000 is geelimineer, K en KE is positief R410 000/ met R540 000

3

4.3.2 Identifiseer **DRIE** besluite wat die direkteure geneem het om vir grond en geboue te betaal.

Punte (met syfers)	
Besluit 1 (met syfers)	✓Aandele uitgereik (regte-uitgifte): R4m✓
Besluit 2 (met syfers)	✓Verkope van vaste bates R305 000✓ sien 4.2.3
Besluit 3 (met syfers)	✓Kontant gegeneer van bedrywighede; deel van R1,85m✓ /toename van R804 000 Items wat kontant gegeneer van bedrywighede mag beïnvloed R3,32m <ul style="list-style-type: none"> • toename in verkope R5,4 m/ agv laer winsopslag 72% tot 58% • Belasting nie betaal nie R74 000 • Beter invordering van debiteure (820 000 - 365 000)

6

Verduidelik hoe hierdie besluite 'n invloed gehad het op die kapitaal wat in die 2018 finansiële jaar aangewend is. Haal syfers aan.
 Enige **EEN** van: **moet toepaslike syfers aanhaal**✓✓

- TKA vermeerder met R4,171m/van R9,791m tot R13,962m/ met 29,9%
- GAHB vermeerder met R4 921 m /met 68,4%/GAK vermeerder met R4m
- Lening verminder met R750 000

Verduidelik hoe hierdie besluite 'n invloed gehad het op die finansiële hefboom in die 2018 finansiële jaar. Haal TWEE aanwysers en hul syfers aan.
TWEE relevante finan aanwysers ✓✓ syfers en neiging ✓✓

- Skuld/ekwiteit verhouding verminder van 0,4: 1 tot 0,2:1
- OOTKA vermeerder/verbeter van 17,8% tot 20,8% (rentekoers is 12%)

6

4.3.3 Uit die Kontantvloeistaat hierbo, identifiseer **EEN** besluit wat die direkteure in 2017 geneem het wat hulle **NIE** in 2018 geneem het **NIE**, behalwe die punte hierbo. Gee 'n moontlike rede vir die besluit in 2017.

Enige een besluit ✓ (met syfers) ✓	Moontlike rede ✓
Terugkoop van aandele R1m	Aandeelhouders tevrede te hou/verbeter sekere finansiële aanwysers: VPA; DPA; NBW
Besluit om nie aandele uit te reik (Nil)	Om OOAB of VPA of DPA te handhaaf. Ekonomiese klimaat nie gunstig om verlede jaar uit te brei
Toename lening met R600 000	Omdat hulle nie aandele uitgereik het nie

3

4.4 DIVIDENDE, OPBRENGS EN AANDEELHOUDING

4.4.1 Bereken: Totale interim dividende betaal vir die 2018 finansiële jaar

Bewerkings	Antwoord
520 000 ✓ – 280 000 ✓	R240 000 ✓ een deel korrek

Bereken: Interimdividende per aandeel vir die 2018 finansiële jaar.

Bewerkings	Antwoord
sien hierbo $\frac{240\,000 \checkmark}{800\,000 \checkmark} \times 100$	30 sents ✓ een deel korrek aanvaar 30 of R0,30

4.4.2 Bereken totale dividende wat deur Dudu Mkhize vir die 2018 finansiële jaar verdien is.

Bewerkings	Antwoord
sien 4.4.1 $\checkmark \quad \checkmark \quad \checkmark \quad \checkmark$ $(380\,000 \times 0,3) + (490\,000 \times 0,75)$ 114 000 twee punte 367 500 twee punte	481 500 ✓ een deel korrek

4.4.3 Bereken die minimum getal addisionele aandele wat Dudu moes gekoop het.

Bewerking	Antwoord
$500\,000 \checkmark - 490\,000 \checkmark + 1 \text{ of } +2 \text{ of } +100 \text{ of } 51\%$ 1 000 000 aandele x 50% Dudu's aandele OF 500 001 - 490 000	10 001 of 10 002 OF 10 100 OF 20 000 ✓ een deel korrek
Of: Aanvaar alle syfers hierbo met toename van 110 000 reeds gekoop bv $500\,000 - 380\,000 + 1 \text{ of } +2 \text{ of } +100 \text{ of } 51\%$ $=120\,001; 120\,002; 120\,100; 130\,000$	
Antwoord vir een punt: Sy kon 152 000 aandele gekoop het (bv $380\,000 \times \frac{2}{5}$)	

6

5

3

4.5.1

Verduidelik hoekom dit nodig was om eiendom in ander provinsies in plaas van in KZN aan te koop.

✓✓ Enige geldige verduideliking bv. Deelpunte vir onduidelike / onvolledige antwoorde

Om hulle teikenmark te vergroot / verkope te vermeerder / om nuwe klante te skep / om die areas waar daar baie geld is te vergroot / die mark in KZN is uitgeput / te veel kompetisie in KZN/ lae winste in KZN /om hulle ondernemingbedrywighede / te diversifiseer (bv. huur inkomste) /beter waarde vir geld in ander provinsies

2

Verduidelik of die besluit om hierdie eiendom aan te koop, die gewenste uitwerking op verkope gehad het. Haal syfers aan.

Identifiseer positiewe effek ✓ Syfers ✓✓ een punt vir syfer sonder vergelyking geïmpliseer vergelyking kan impliseer word deur syfers vir twee punte

Verkope neem toe met 850 fietse / van 900 tot 1 750 / met 94,4%
OF met R5,442m / van R7,74m tot R13,18m / met 70,3%

3

Verduidelik 'n ander strategie wat hulle gebruik het om die probleem van lae verkope op te los. Haal syfers aan.

Identifiseer positiewe effek ✓ Syfers ✓✓ een punt vir syfer sonder vergelyking geïmpliseer vergelyking kan impliseer word deur syfers vir twee punte

Vermindering in winsopslag % van 72% tot 58% / met 14% (lei tot verhoogde verkope) / OF vermindering van Verkoopprys van R8 600 tot R R7 533 / met R1 067

3

4.5.2

Gee raad oor wat Ben Palo oor die volgende onderwerpe moet sê:

Raad oor wat om oor verdienste per aandeel te sê:

Verduideliking/neiging ✓ Syfers ✓✓ een punt vir syfer sonder dat vergelyking geïmpliseer word vergelyking kan geïmpliseer word deur syfers vir twee punte

VPA verhoog met 60% / van 130s tot 208s / met 78s (in vergelyking met R28 of R12,11)

3

Raad oor wat om oor % opbrengs verdien te sê:

Verduideliking/neiging ✓ Syfers ✓✓ een punt vir syfer sonder dat vergelyking geïmpliseer word vergelyking kan geïmpliseer word deur syfers vir twee punte

OOAB (is meer as alternatiewe beleggings) verhoog van 14,4% tot 19,8%/26,5%/15,8% sien 4.1.3

3

Raad oor wat om oor Aandeleprys op die JSE te sê:

Verduideliking/neiging ✓ Syfers ✓✓ een punt vir syfer sonder dat vergelyking geïmpliseer word vergelyking kan geïmpliseer word deur syfers vir twee punte

Markprys verhoog R21,00 → R28,00
Oortref NBW R8,99 → R12,11

3

TOTALE PUNTE
70

5.3 MINDEW BEPERK

5.3.1	BEWERKINGS	ANTWOORD
(i)	(1)	610 000 ✓
(ii)	13 000 – 3 (2)	12 997 ✓✓ Een punt vir: R12 999 of R13 000
(iii)	Nuut: $172\,500 \checkmark \times 10\% \times \frac{4}{12} \checkmark = 5\,750 \checkmark$ Oud: $1\,250\,000 \times 10\% = 125\,000 \checkmark$ $\begin{matrix} 83\,333 & & 47\,417 \\ (1\,250\,000 \times 10\% \times \frac{8}{12}) + & (& 1\,422\,500 \times 10\% \times \frac{4}{12}) \\ \text{een punt} & \text{een punt} & \text{een punt} & \text{een punt} \end{matrix}$ (5) <p style="text-align: right; margin-right: 50px;">een deel korrek</p>	130 750 ✓ een deel korrek
(iv)	$176\,000 \checkmark - (128\,000 \checkmark + 5\,600 \checkmark \checkmark)$ $\begin{matrix} & & (48\,000 \times 20\% \times \frac{7}{12}) \\ & & \text{een deel korrek} \\ & 133\,600 & \text{drie punte} \end{matrix}$ (5) <p style="text-align: right; margin-right: 50px;">een deel korrek</p>	42 400 ✓ een deel korrek
(v)	$800\,000 \checkmark + 256\,000 \checkmark - 133\,600 \checkmark$ $\begin{matrix} & & (128\,000 + 5\,600) & \text{beide} \\ & & \text{sien hierbo} & \end{matrix}$ (4) <p style="text-align: right; margin-right: 50px;">een deel korrek</p>	922 400 ✓ een deel korrek

17

5.3.2 Verduidelik hoe die interne ouditeur moet kontroleer dat roerende vaste bates nie gesteel is nie.

Enige EEN punt ✓✓ **Deelpunte vir onduidelike / onvolledige antwoorde**

- Doen fisiese inspeksie (gereeld en ewekansig)
- Vergelyk aan Bateregister

2

5.3.3 As 'n onafhanklike ouditeur, watter raad sou jy gee? Verskaf EEN punt.

EEN geldige punt ✓✓ **Deelpunte vir onduidelike / onvolledige antwoorde**

- AARP verwag dat bates teen historiese(oorspronklike) kostebeginsel geboekstaaf moet word en wins of verlies slegs aanteken met verkope (d.i.wesentlik)
- IFRS maak voorsiening vir herevaluering (redelike waarde) op voorwaarde dat hierdie voorspelling betroubaar gemeet kan word (bewyse)
- Finansiële state moet nie oorwaardeer word om 'n vals indruk van winsgewendheid te skep nie.
- Daar kan belastingimplikasies wees.

2

TOTALE PUNTE
45

VRAAG 6

6.1 Debiteure-invorderingskedule vir Oktober 2018

MAANDE	KREDIET- VERKOPE	SEP. 2018	OKT. 2018
Julie	369 600	81 312	
Augustus	384 400	211 420	84 568 ✓✓
September	403 200	76 608	221 760 ✓✓
Oktober	420 000		79 800 ✓✓
		369 340	386 128 ✓*

7

*een deel korrek

6.2 Bereken:

(i) Kontantverkope vir September

$403\ 200 \checkmark \times 60/40 \checkmark = 604\ 800 \checkmark$ een deel korrek

OF $1\ 008\ 000 - 403\ 200 = 604\ 800$ OF $1\ 008\ 000 \times 60\% = 604\ 800$
een punt een punt metodepunt een punt een punt metode punt

(ii) Huurinkomste vir Oktober

$25\ 600 \times 109\% = 27\ 904$ een deel korrek, moet toeneem
 $25\ 600 + 2\ 304 = 27\ 904$

(iii) Betalings aan krediteure in Oktober

$1\ 008\ 000 \times \frac{100}{175} \times 50\% = 288\ 000 \checkmark$ een deel korrek
576 000 twee punte

9

6.3 Bereken die % verhoging van verkoopsassistent se salarisse vir Oktober 2018.

$\frac{102\ 102 - 92\ 400}{92\ 400} \checkmark \times 100 = 10,5\% \checkmark$ een deel korrek

3

Verduidelik of die verkoopsassistent met hierdie verhoging tevrede behoort te wees.

Verduideliking ✓✓

Hulle behoort tevrede te wees aangesien 'n 10,5% verhoging 'n regverdige verhoging is aangesien dit meer is as die huidige inflasiekoers.

OF

Hulle mag ontevrede wees as dit vergelyk word met die 25% verhoging van die salaris van die bestuurder.

2

6.4 Verwys na Inligting E.

6.4.1 Verduidelik die uitwerking van die nuwe mededinger op enige TWEE items in die begroting vir September. Verskaf syfers.

TWEE geldige punte ✓ ✓ syfers ✓ ✓

- Totale verkope daal van 1 008 000 tot 840 000 (met 168 000).
- 40 minder lugverkoelers is verkoop.
- Kontantverkope is minder as begroot (R604 800 – R336 000)/toename in kredietverkope (504 000 – 403 200).
- Verminderde afleweringkoste (R67 200) en kommissie op verkope (R25 200) as gevolg van verminderde verkope.
- Kontant surplus is minder as begroot (R22 500 in vergelyking tot R63 000)/kontantsaldo aan einde is minder as verwagte (R120 500 in vergelyking tot R161 0000)

4

6.4.2 Identifiseer TWEE veranderinge wat Donald in Oktober in reaksie op die nuwe mededinger geïmplementeer het. Haal syfers aan. Gee EEN rede vir ELKE verandering.

Item (met syfers) ✓✓ ✓✓	Moontlike rede ✓ ✓
'n Afname in Kontantaankope van verwagte R300 000 tot R252 000	Om kontantvloei te verbeter
'n Toename in kredietaankope $1\ 260\ 000 \times \frac{100}{175} \times 50\% = 360\ 000$ verwag Werklik R720 000 - R252 000 = R468 000	Om voorraad te verseker vir verhoogde verkope
Verhoogde aflewering van R67 200 tot 138 240/besluit om te oorspandeer op aflewering uitg met R58 240	Bied gratis aflewering aan om verkoopvolume te verhoog Wyer teikenmark; meer eenhede verkoop
Meer kommissie van R25 200 tot R46 080 / oorspandeer op kommissie met R14 560	Om verkoops personeel te motiveer om meer produkte te verkoop
Kredietverkope neem toe van R504 000 tot R882 000	Verkope op krediet om aantal klante te vermeerder

Moet nie verandering in advertensies aanvaar nie (geen verandering)

6

6.4.3 Verduidelik waarom Donald voel dat sy besluite suksesvol was. Verskaf TWEE punte (met syfers).

TWEE geldige punte (met syfers) ✓✓ ✓✓ **Wees bedag op twee punte in een verduideliking**

- Verkope van lugverkoelers oorskry begroting met 50 eenh (300 – 250).
- Eenhede verkoop verhoog van 200 tot 300/ met 100/met 50%
- Verkope is oorbegroot (R1 050 000 in vergelyking met werklike R1 260 000 / met R210 000 / met 20%.
- Totale verkope verhoog van R840 000 tot R1 260 000/met R420 000/met 50%
- Toename in kredietverkope van die verwagte R420 000 tot R882 000/ met R462 000 / met 110%.
- Advertensie het nie toegeneem nie (bly op R10 000) tog het verkope vermeerder

4

TOTALE PUNTE
35

TOTAAL: 300